

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.35 (3061) ●

● ЧАЦВЕР, 20 верасня, 2007

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Экспанаты сабралі навукоўцы
Археалагічны музей адкрыўся на базе Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук **Стар. 2**

Карціна для музея нарадзілася ў танцы **Стар. 4**

Помнік адлюстроўвае вобраз
У Полацку адбылося ўрачыстае адкрыццё помніка легендарнаму князю Полацкай зямлі Усяславу Чарадзею **Стар. 4**

Меркаванне журы і тэлегладачоў супала

Аляксей Жыгалковіч прадставіць Беларусь на міжнародным дзіцячым конкурсе “Еўрабачанне-2007”, які пройдзе ў галандскім Ратэрдаме

Вольга Карнеева

Па выніках тэлефоннага галасавання песня юнага выканаўца, прысвечаная сябрам, набрала 67 балаў і пакінула ў далёкім адрыве другога прэтэндэнта на перамогу — Мікіту Журовіча. Аднадушна тэлегладачы ўсіх абласцей, за выключэннем Віцебскай, паставілі Лёшы 12 балаў. Жыхары Прыдзвіння засталіся адданымі сваёй прадстаўніцы на конкурсе Серафіме Кузняцовай, аддаўшы Жыгалковічу сем балаў.

Прафесійнае журы падтрымала пераможца глядацкіх сімпатый. Хоць, як прызнаўся на сцэне віцебскага Летняга амфітэатра яго старшыня народны артыст Беларусі Васіль Раінчык, “гэта было няпростае рашэнне, прынятае з перавагай у адзін бал”.

Як адзначыла член журы, заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь, мастацкі кіраўнік нацыянальнага цэнтра музычнага мастацтва імя Уладзіміра Мулявіна Святлана Стацэнка, меркаванне прафесійнага журы і тэлегладачоў практычна цалкам супала. Выступленне Аляксея Жыгалковіча вабіць шчырай манерай выканання, запамінальнай

Выступленне Аляксея Жыгалковіча вабіць шчырай манерай выканання

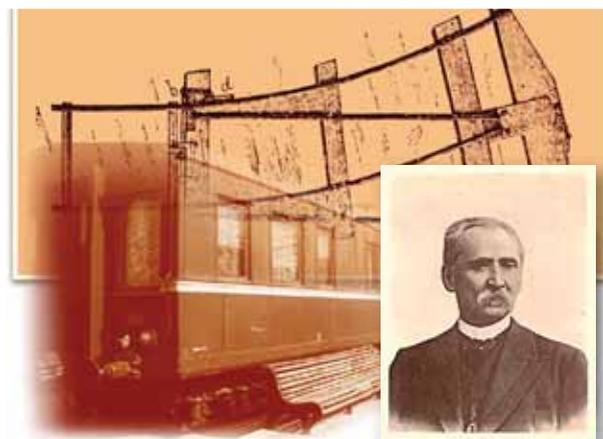
яркай песняй, хоць сама кампазіцыя і нумар патрабуюць яшчэ сур’ёзнай дапрацоўкі. Аднак да снежня час на падрыхтоўку яшчэ ёсць, сказала яна.

Упершыню трансляцыя галаканцэрту фіналістаў вялася з ві-

цебскага Летняга амфітэатра. Арганізацыя і форма правядзення галаканцэрту былі максімальна набліжаны да фармату міжнароднага конкурсу “Еўрабачанне”. Акрамя дзесяці канкурсантаў, у галаканцэрце прынялі ўдзел і

госці — Верка Сярдзючка, дуэт Эліца Тадарова і Стаян Янкаўлаў, а таксама ўсе беларускія зорачкі дзіцячых конкурсаў “Еўрабачанне” мінулых гадоў — Вольга Сацюк, Ягор Воўчэк, Ксенія Сітнік і Андрэй Кунец.

Ён быў нястомным рэфарматарам

Міхал Гіль

Як вядома, першая чыгуначная лінія (Пецярбург — Гродна — Варшава) па

беларускай зямлі прайшла ў 1862 годзе. Паравозны гудок беларусы пачулі ўпершыню параўнаўча позна — праз трыццаць з нечым

У Лынтупах увекавечылі памяць Баляслава Ялавецкага

гадоў пасля таго, як ён прагучаў на радзіме новага віду транспарту — у Вялікай Брытаніі. Затое 1870–1880-я гады сталі гадамі сапраўднага чыгуначнага буму. У гэты час рэйкі працягнуліся праз беларускія губерні ва ўсе бакі свету. Да 80-х гадоў пазамінула стагоддзя чыгункі ў нас будаваліся і эксплуатаваліся прыватнымі акцыянернымі кампаніямі, прычым з актыўным удзелам замежнага, перадусім англійскага, капіталу. З канца 80-х гадоў, у сувязі з рэарганізацыяй усёй сістэ-

мы чыгуначнага транспарту, пачаўся выкуп прыватных чыгунак дзяржаўнымі скарбам. Да сярэдзіны 90-х гадоў усе беларускія чыгункі сталі дзяржаўнымі. За казённы кошт вялося ў далейшым і будаўніцтва новых. Зрэшты, было і адно выключэнне: вузкакалейная чыгунка Свянцянны — Безавеч, пракладзеная прыватнай кампаніяй — Першым таварыствам пад’язных чыгуначных шляхоў.

Можна сказаць, што гісторыя гэтай чыгункі пачалася ў сакавіку 1890 г., калі ў

Міністэрства шляхоўзносін паступіла хадаўніцтва ад надворнага дарадцы, інжынера Баляслава Антонавіча Ялавецкага з просьбай дазволіць яму заснаванне акцыянернага таварыства для будаўніцтва і эксплуатацыі прыватных вузкакалейных чыгунак. Новае Таварыства збіралося не толькі будаваць і выкарыстоўваць уласныя чыгункі, але і выконваць замовы для правядзення інжынерных вышукаў і складання праектнай дакументацыі пад’язных шляхоў, → **Стар. 3**

ВЕСТКІ

Вопыт, якім варта скарыстацца

Віктар Міхайлаў

Мінск і Пекін маюць намер усталюваць пабрацімскія сувязі.

Шляхі наладжвання цесных двухбаковых адносін абмяркоўваліся на сустрэчы старшыні Мінгарвыканкама Міхаіла Паўлава з намеснікам старшыні Народнага кангрэса муніцыпалітэта Пекіна Цян Майцзю падчас знаходжання афіцыйнай дэлегацыі Пекіна на святкаванні 940-годдзя Мінска.

Адносіны паміж Беларуссю і Кітаем развіваюцца вельмі актыўна, і, як адзначыў Міхаіл Паўлаў, хацелася б, каб такія ж тэмпы наладжвалася сувязь паміж сталіцамі. Мінчан цікавіць вопыт пекінцаў у развіцці эканомікі, будаўніцтве і прыцягненні інвестыцый.

У сваю чаргу і Цян Майцзю выказаў зацікаўленасць ва ўсталяванні пабрацімскіх адносін. Па яго словах, мінчане дасягнулі значных поспехаў у вобласці экалогіі, рэалізацыі жыллёвай праграмы, арганізацыі руху грамадскага транспарту. Гэтыя праблемы Пекіну трэбы яшчэ вырашыць, і таму напрацоўкі беларускай сталіцы маглі б дапамагчы.

Супрацоўніцтва прадугледжвае актыўнасць

У Акадэміі публічнага кіравання Малдовы плануецца адкрыць Беларускі інфармацыйна-культурны цэнтр

Магчымасць стварэння такога цэнтра абмяркоўвалася ў ходзе сустрэчы Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Беларусі ў Малдове Васіля Саковіча з рэктарам акадэміі Аляксандрам Раманам.

Бакі таксама разгледзелі ход выканання Праграмы рэалізацыі Плана сумеснай дзейнасці Акадэміі публічнага кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Малдова і Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь на 2007 год. Была падкрэслена важнасць сумесных навуковых праграм і праектаў. У мэтах актывізацыі двухбаковага супрацоўніцтва пасол Беларусі прапанаваў ажыццявіць візіт у Мінск дэлегацыі малдаўскай акадэміі.

Экспанаты сабралі навукоўцы

Уладзімір Раманаў

На базе Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук адкрыўся Археалагічны музей.

У экспазіцыю музея ўвайшлі прадметы быту, культуры і гаспадарчай дзейнасці Беларусі розных гістарычных перыядаў — ад каменнага веку да канца XVIII стагоддзя. Усе экспанаты сабраны супрацоўнікамі Інстытута гісторыі, некаторыя з іх знойдзены яшчэ ў 20-я гады XX стагоддзя. Планаўца, што ў перспектыве на базе музея будзе створаны навукова-адукацыйны цэнтр, у якім наладзяць практычныя заняткі па археалогіі і вывучэнню помнікаў культуры Беларусі.

Адкрыццё музея адбылося ў межах міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі “Мінск і мінчане. 10 стагоддзяў гісторыі”. У ёй прынялі ўдзел прадстаўнікі Беларусі, Расіі, Украіны, Польшчы і Літвы. Гісторыкі абмеркавалі асаблівасці палітычнага і эканамічнага жыцця Мінска ў розныя гістарычныя перыяды. На канферэнцыі, у прыватнасці, прагучалі даклады “Мінск стара-

Экспанаты Археалагічнага музея прадстаўляе доктар гістарычных навук Вольга Ляўко

жытны”, “Мінск у складзе ВКЛ”, “Мінск як губерня Расійскай імперыі”, “Мінск у перыяд Першай і

Другой сусветных войнаў і ў пасляваенны перыяд”, “Мінск на сучасным этапе”, “Мінск у складзе

СНД”. Па выніках канферэнцыі будзе апублікаваны зборнік па гісторыі Мінска.

У сферы мастацтва — сустрэчны рух

Вікторыя Стасевіч

Творы беларускіх майстроў экспануюцца ў эстонскім горадзе Вільяндзі

Выстава мастака Руслана Вашкевіча, дызайнера Уладзіміра Цэслера і фатографа Андрэя Шчукіна праходзіць у філіяле Пярнускага музея сучаснага мастацтва ў горадзе Вільяндзі. Іх работы размешчаны ў спецыяльнай “беларускай зале”.

Такое культурнае мерапрыемства было ўпершыню арганізавана ў рэгіёне Паўднёвай Эстоніі. Экспазіцыя выклікала вялікую цікавасць мясцовых знаўцаў мастацтва і гасцей горада. Як адзначыў генеральны консул Беларусі ў Таліне Аляксандр Астроўскі, беларуска-эстонскія кантакты ў сферы культуры апошнім часам паспяхова развіваюцца. Толькі ў гэтым годзе ў Эстоніі арганізавана пяць выстаў, на якіх былі прадстаўлены навінкі выдавецтваў Беларусі, чатыры экспазіцыі беларускіх мастакоў. З канцэртамі ў Таліне, Нарве, Пярну, Кохтла-Ярве, Маарду, Сілламяэ выступілі больш як дзесяць беларускіх мастацкіх калектываў і асобных выканаўцаў. Работы выхаванцаў Нацыянальнага цэнтра мастацкай творчасці дзяцей і моладзі былі ў ліку лепшых на 7-м міжнародным конкурсе дзіцячых малюнкаў “Фарбы зямлі” ў Таліне.

У сваю чаргу прадстаўнікі Эстоніі прынялі ўдзел у міжнародных фестывалях “Славянскі базар у Віцебску”, “Дняпроўскія галасы ў Дуброўне”, дзіцячай творчасці ў Барысаве, “Афганістан баліць у душы маёй...” у Віцебску.

Убачыць лірычнае ў гістарычным

Юрый Авер’янаў

Мастацкая выстава ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры прысвечана Мінску

Мастакі Анатоль Волкаў, Сяргей Ліфанаў і Алег Іларыёнаў прадставілі ў экспазіцыі творы з гліны, дрэва, фарфору, скуры, акварельныя работы. Як адзначыла на адкрыцці выставы дырэктар Дзяржаўнага музея

гісторыі беларускай літаратуры Лідзія Макарэвіч, мастакі выкарысталі для творчасці менавіта тыя матэрыялы, ад якіх “вее духам часу з’яўлення роднага горада”.

“У выставачнай зале прысутнічае атмасфера далучанасці да гісторыі, якая пачынаецца ў летапісах і дзякуючы таленавітым майстрам жыве ў кожнай прадстаўленай на выставе рабоце”, — сказала дырэктар музея.

Анатоль Волкаў у гутарцы адзначыў, што экспазіцыя — гэта падарунак Мінску да яго 940-га дня нараджэння. “Мы не ставілі перад сабою мэты звузіць тэматыку работ да адной вызначанай тэмы, хоць большасць з іх — гэта свайго роду глыбокая пашана гісторыі нашай краіны. Аднак разгледзець лірычнае ў гістарычным — выканальная задача для адданага глядача”, — сказаў мастак.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

На Трыялог — у восьмы раз

Удзельнікі Трыялогу разам з прадстаўнікамі ўладаў Падляскага ваяводства

Адам Мальдзіс

Імя беларускага празаіка і эсэіста Сакрата Яновіча, які жыве ў Крынках на Беласточчыне, добра вядома не толькі ў Беларусі і Польшчы, але і ў Швецы. Ён удастоены многіх узнагарод і прэмій. У Крынках ім створана грамадскае аб’яднанне “Віла Сак-

ратэс”, якое кожны год праводзіць міжнародныя Беларуска-Трыялогі, матэрыялы якіх выдаюцца ў зборніках “Annus Albaruthenicus” па такую арыгінальнаму прычыпу: беларускія тэксты перакладаюцца на адну з заходнееўрапейскіх моў, а заходнееўрапейскія — на беларускую. Гэта садзейнічае пашырэнню

беларускай культуры ў свеце.

Летам бягучага года даследчыкі і перакладчыкі з Беларусі, Венгрыі, Вялікабрытаніі, Польшчы і Швецыі сабраліся на Трыялог у восьмы раз. Ад імя ўладаў Падляскага ваяводства прысутных прывітала дырэктар дэпартаменту інфармацыі і супрацоўніцтва з замеж-

жам Гражына Сабецкая. “Беларуская культура, — сказала яна, — з яе прыгожай мовай, традыцыямі і гісторыяй паволі становіцца чымсьці свойскім у еўрапейскай супольнасці, дзякуючы таксама Трыялогу”.

Тэматыка выступленняў на сёлётным Трыялогу была вельмі разнастайнай. Доктар Юрый Вашкевіч з Мінска засяродзіў сваю ўвагу на польскай супольнасці ў Беларусі, гісторык Мішэль Флемінг з Лонданскага ўніверсітэта — на беларускай меншасці ў Польшчы, Лаеш Пальфальві з Венгрыі — на анталогіі беларускай паэзіі ў сваім перакладзе, беларускай па тэматыцы творчасці Юзафа Мацкевіча.

У час Трыялогу было адзначана “залатое” вяселле Таццяны і Сакрата Яновічаў. З гэтай нагоды, дарэчы, яны атрымалі медаль ад прэзідэнта Польшчы.

Пра зорку, што ззяе дзве сотні гадоў

Марына Габрыянкі

Беларусь адсветкавала Дзень пісьменства. Да яго паспеў выйсці і зборнік матэрыялаў Міжнароднай навуковай канферэнцыі, прысвечанай 200-годдзю Напалеона Орды.

Напалеон Орда — шматгранная, таленавітая асоба. Ён нарадзіўся на беларускім Палессі. Вальнадумныя дэмакратычныя ідэі кранулі сэрца шляхціца, і праз усё жыццё сваё ён застаўся верным мастацтву і патрыстычным пачуццям. Яго творчасць стала часткай культуры Беларусі, Літвы, Польшчы, Украіны і Францыі. 2007 год, які адлічвае 200-ты юбілей з дня яго нараджэння, ЮНЕСКА абвясціла Годам Напалеона Орды.

Дзякуючы намаганням Нацыянальнага камітэта па справах ЮНЕСКА Рэспублікі Беларусь, Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы Нацыянальнай акадэміі навук Бе-

ларусі, а таксама Міністэрства культуры, у лютым гэтага года праводзілася міжнародная канферэнцыя пад назвай “Напалеон Орда: жыццё, творчасць, творчасць, мастацкая спадчына”. На ёй былі агучаны матэрыялы, якія прадставілі беларускія і замежныя ўдзельнікі канферэнцыі. Цяпер яны сабраны ў кнізе.

Для навукоўцаў гэты зборнік матэрыялаў мае значэнне аднаго з важных этапаў вывучэння і пашырэння творчай спадчыны Напалеона Орды. Для чытачоў — гэта сапраўдная скарбонка звестак пра жыццё і творчасць Н. Орды. Старонкі яго праілюстраваны літаграфіямі і малюнкамі, арыгіналамі якіх знаходзяцца ў Польшчы і Літве. Матэрыялы, змешчаныя ў зборніку, дапамагаюць уявіць, наколькі з’яўляецца актуальнай спадчына творцы для нацыянальнай і еўрапейскай культуры.

(Працяг. Пачатак на стар. 1)

а таксама наладзіць вытворчасць і продаж чыгуначнага абсталявання і прыладаў. Б. Ялавецкі наважваўся прадаць Таварыству сваё вынаходніцтва: чыгуначныя прылады і рухомы склад для стацыянарных і пераносных чыгунак сістэмы “Дольберг і Ялавецкі”. Паводле практычна, асноўны капітал Таварыства планавалася ў 3 млн. рублёў і ўтвараўся праз выпуск дзесяці тысяч акцый, па сто рублёў кожная, на агульную суму адзін мільён рублёў, і аблігацый на суму два мільёны рублёў. На кожную 100-рублёвую акцыю меркавалася атрымаць не менш за 15–30 рублёў дывідэндаў.

Просьба Б.Ялавецкага і праект статуту новага Таварыства падрабязна разглядаліся ў Міністэрстве шляхоў зносін, былі ўзгоднены ў Міністэрстве фінансаў, і толькі пасля гэтага, са станоўчым заключэннем, 15 лістапада 1891 года перададзены ў Камітэт міністраў. Канчатковае рашэнне прыняў імператар Аляксандр III, зацвердзіўшы 26 сакавіка 1892 года Статут Таварыства.

У якасці першай спробы сваёй дзейнасці Таварыства выбрала будаўніцтва чыгуначнай лініі ад станцыі Свянцянны Пецябургска-Варшаўскай чыгункі да буйнога беларускага мястэчка Беразвеч (цяпер у межах горада Глыбокае). Адпаведнае хаданніцтва на дазвол будаўніцтва паступіла да імператара праз віленскага, гарадзенскага і ковенскага генерал-губернатора і міністра ўнутраных спраў у лютым 1894 года, а 27 чэрвеня яно было зацверджана імператарам.

Спробы арганізаваць кампанію па будаўніцтву і эксплуатацыі вузкакалейных чыгунак рабіліся ў Расійскай імперыі і раней, аднак далей планаў справы не ішлі. Апрача таго, амаль адначасова з праектам Б. Ялавецкага на разгляд ураду быў пададзены і зацверджаны статут Маскоўскага таварыства для пракладкі і эксплуатацыі паўднёвых чыгуначных шляхоў у Расіі, але прырытэт у гэтай справе належыць усё ж Баляславу Ялавецкаму.

Звернемся да біяграфіі гэтага чалавека, несумненна беларуса. Прычым выкарыстаем не толькі апублікаваныя крыніцы, але і матэрыялы Расійскага дзяржаўнага ваенна-гістарычнага архіва ў Маскве і Нацыянальнай бібліятэкі ў Варшаве, дзе захоўваюцца рукапісныя ўспаміны сына Б.Ялавецкага — Мечыслава, са зместам якіх мяне ласкава пазнаёміў беларускі гісторык Алесь Смалянчук.

10 жніўня 1846 года ў сям’і шляхціца Віленскай губерні Антона Ялавецкага нарадзіўся сын, якога пры хрышчэнні назвалі Баляслаў Лаўрэнці. Ён скончыў Віленскую гімназію, затым вучыўся ў Мікалаеўскай інжынернай

школе ў Пецябургу. Праз два гады паспяхова вытрымаў іспыты ў Мікалаеўскую інжынерную акадэмію, якую бліскуча скончыў у 1870 годзе — яго імя выбіта на мармуровай дошцы ў будынку акадэміі — і быў прызначаны ў інжынерны корпус, у Галоўнае інжынернае ўпраўленне. У сакавіку 1873 года яму даручана кіраваць будаўніцтвам Адміралцейскай набярэжнай. За паспяховае выкананне гэтай работы ён

Адразу за чыгункай Свянцянны — Беразвеч Першае таварыства паўднёвых чыгуначных шляхоў пабудавала і паспяхова эксплуатавала вузкакалейныя чыгункі ў Прыбалтыцы і ва Украіне. У 1913 годзе яму належала 1149 вёрстаў чыгуначных шляхоў — амаль палова агульнарасійскай вузкакалейнай чыгуначнай каляі. Таварыства з’яўлялася найбуйнейшай чыгуначнай кампаніяй таго кшталту ў Расійскай

Палац Бішэўскіх у Лынтупах. Тут адпачываў герой нашага артыкула, сустракаўся з жыхарамі мястэчка. (У Беларусі фота друкуецца ўпершыню)

Ён быў нястомным рэфарматарам

атрымоўвае асабістую падзяку імператара.

Наступны перыяд жыцця Б.Ялавецкага звязаны з Аляксандраўскім заводам у Пецябургу. На пасадзе дырэктара ён ператварыў яго ў прадпрыемства, якое не саступала лепшым заводам Еўропы. Менавіта тут пабудаваны спецыяльны цягнік для царскай сям’і. Аўтарам канструкцыі быў сам Ялавецкі.

На той час, калі Ялавецкі вырашыў заснаваць Першае таварыства паўднёвых чыгуначных шляхоў у Расіі, яго аўтарытэт інжынера, арганізатара вытворчасці і знаўцы чыгуначнай справы не выклікаў сумнення. Ён засноўваўся не толькі на ведах, атрыманых у час вучобы і стажыровак за мяжой — у Аўстрыі і Чэхіі, але і на практычным вопыце ў будаўніцтве чыгунак і іншых інжынерных канструкцый, выкладзеным у артыкулах на тэхнічныя тэмы, дакладах і выступленнях у Рускім тэхнічным таварыстве. Настольнай кнігай для мноства інжынераў-чыгуначнікаў стала яго праца ў двух тамах “Вада, паліва і паравозныя катлы”, выдадзеныя Б.Ялавецкім ў Пецябургу ў 1878–1879 гадах.

Чыгунка стала сапраўднай рэвалюцыяй на транспарце: за гадзіну цягнік праходзіў такі шлях, які гужавы транспарт пераадоляваў за суткі; перавозка грузаў па чыгунцы каштавала ад пяці да дваццаці разоў танней, чым на “аўсяным маторы”. На Глыбоччыну разам з чыгункай прыйшла індустрыялізацыя. Сапраўды, паравозы новай вузкакалейкі цягнулі за сабой не толькі вагоны, але і паслужылі лакаматывам для ўсёй эканомікі краю. Б.Ялавецкі не памыліўся, калі абраў родныя мясціны для спробы сіл новай чыгуначнай кампаніі.

Падчас адкрыцця помніка

імперыі, нашмат аперэдыла найбліжэйшага канкурэнта — Маскоўскае таварыства паўднёвых чыгуначных шляхоў, якое валодала толькі шляхамі ў 301 вярсту.

Вельмі пераканаўчым сведчаннем таго аўтарытэту, якім карыстаўся Б.Ялавецкі не толькі ў сваёй краіне, але і за мяжой, з’яўляецца сталае прысутнасць яго ў складзе праўлення Руска-Бельгійскага металургічнага таварыства з асноўным капіталам 20 млн. руб. Ён быў і ў ліку заснавальнікаў у 1895 г. Таварыству належалі Пятроўскі чыгуна-плавільны і жалезаробчы завод (4200 рабочых), вугальныя шахты ў Екацярынаслаўскай губерні і Данскай вобласці.

Пры гэтым Б.Ялавецкі заставаўся сталым старшынёй праўлення таварыства. Яно месцілася ў Санкт-Пецябургу, на Неўскім праспекце, 11. Перад Першай сусветнай вайной маёмасць Таварыства ацэньвалася амаль у 27

999 вёрстаў. Яна мелася ісці ад станцыі Льгоў — канчатковага пункту Паўночна-Данецкай чыгункі, да губернскага гораду Магілёва, далей на Паставы і часткова па лініі ўжо існуючай Свянцянскай вузкакалейкі з канчатковым выхадам на Рыгу. Гэты праект так і не ажыццявіўся, а вось дарога, пабудаваная больш за сто гадоў таму, і сёння служыць людзям. Шмат змянілася за гэтыя гады: лінію “перашылі” на шырокую каляю, ад Глыбокага працягнулі на Круляўшчызну, на злучэнне з чыгункай Полацк — Маладзечна. Ад Варапаева прайшло ў 1932 годзе адгалінаванне на Друю.

І вось у жніўні бягучага года жыхары Варапаева ўспомнілі добрым словам і справай таго, чымі стараннямі была пракладзена першая чыгунка праз іх мястэчка, а цяпер гарадскі пасёлак: на вакзале яны ўрачыста адкрылі бюст Браніслава Ялавецкага. Але чаму менавіта ў Варапаеве? Чаму не на месцы фальварка Смілгучышкес у цяперашнім Швянчонскім павеце Літвы (гэта ў 45 кіламетрах на паўночны захад ад Варапаева), дзе нарадзіўся нястомны рэфарматар? Чаму ініцыятарамі і ахвярадаўцамі выступілі якраз беларусы, нашчадкі тых выхадцаў з мястэчка, якія да рэвалюцыі жылі і працавалі ў Пецябургу?

Адказ на гэтыя пытанні далі выступоўцы на адкрыцці бюста, а таксама краязнаўцы Я. Громаў і А. Гарбуль, якія змясцілі свае нататкі ў “Пастаўскім краі”. Адкрываецца невядомая дагэтуль, прывабная і ў нечым усё яшчэ таямнічая старонка беларускай гісторыі. Аказваецца, што Ялавецкі акружаў асаблівай апекай членаў Лынтупскага зямляцтва, якое з сярэдзіны 90-х гадоў XIX стагоддзя да 1917

года існавала ў Пецябургу. Кіраваў ім начальнік сталічнага вакзала, урадзнец вёскі Жакі, што ў трох кіламетрах ад Лынтупаў, Іван Шапель. У зямляцтва ўваходзілі рабочыя Пуцілаўскага завода Эдвард і Ян Іванковічы, Аляксандраўскага завода Антон Шапель і Яўген Орда, чыгуначнікі Іван Клімашэўскі і Клеафас Марцінкевіч, спецыяліст па пракладцы мастоў Ягор Гарбуль і многія іншыя беларусы, якіх тады было багата ў сталіцы. Душой жа, ініцыятарам стварэння зямляцтва з’яўляўся якраз Баляслаў Ялавецкі: ён падшукваў землякам добрую работу, дапамагаў у набыцці тэхнічных ведаў. Многія з лынтупчан, назбіраўшы грошай, вярталіся на радзіму, куплялі тут зямлю, нарэшце на старасці гадоў маглі ажаніцца. Вось цяпер, паклапаціўшыся пра бюст апекуна сваіх продкаў, яны і сплывалі свой маральны доўг, чым паказалі прыгожы прыклад іншым.

Але чаму лёс звёў Ялавецкага менавіта з лынтупчанамі? Аказваецца, ён таксама сплываў свой маральны доўг уладальніку маёнтка Лынтупы Ежы Бішэўскаму. Гэты папулярны пецябургскі адвакат, заўважыўшы ў сваім здольным, але беднаватым земляку незвычайны здольнасці, дапамог Ялавецкаму матэрыяльна ў пачатку яго кар’еры, увёў яго ў салоны сталічнай арыстакратыі. Потым “чыгуначны кароль”, як называлі Ялавецкага сучаснікі, не раз адпачываў у Лынтупах, сябраваў з Юзафам, сынам Ежы Бішэўскага.

І тут, у заключэнні, мне хочацца перадаць эстафету прадстаўнікам сучаснай беларускай дыяспары ў Санкт-Пецябургу Мікалаю Нікалаеву і Валянціну Грыцкевічу: паглядзіце ў архівах “паўночнай сталіцы”, што сабой уяўляла Лынтупскае зямляцтва, устанавіце хаця б дакладную дату смерці яго духоўнага натхніцеля выдатнага рэфарматара Баляслава Ялавецкага.

Карціна юных мастакоў нарадзілася ў танцы

У Віцебску ў летняй школе мастацтваў пры музеі Марка Шагала амаль тры дзесяткі юных танцораў і мастакоў з Беларусі, Латвіі і Германіі адначасова малявалі і танцавалі адну карціну

Юныя мастакі малююць свае асацыяцыі, якія ўзніклі ад вершаў і музыкі

Ганна Бондар

На вачах у глядачоў на працягу некалькіх гадзін пад музыку Рэнэ Обры створана шасціметровая палатно, якое зойме месца ў эк-

спазіцыі музея. “У гэтай рабоце не было б нічога незвычайнага, акрамя ліку яе аўтараў, калі б не танцоры, якія працавалі над ёй у танцы.

“Танцавальныя па замянілі ім

пэндзлі з фарбамі”, — растлумачыла дырэктар музея Марка Шагала Людміла Хмяльніцкая. Яркая, жыццесцвярдзальная карціна пакуль не мае назвы, але дакладна адлюстроўвае эмоцыі вучняў пер-

шай летняй школы мастацтваў, якая створана ў межах праекта міжнароднай тэхнічнай дапамогі “Мастацтва без межаў — папулярызаваная прыгранічная культурнай індустрыі праз мастацтва Марка Шагала і Марка Роткі”.

Міжнародная летняя школа мастацтваў працавала на працягу тыдня. Яна аб’яднала амаль 30 маладых людзей ва ўзросце ад 13 да 19 гадоў з Віцебска, Гомеля, Даўгаўпілса (Латвія) і Нінбурга (Германія) — юных мастакоў і танцораў. Галоўная мэта праекта — аб’яднаць танцораў і навучыць іх выходзіць за межы свайго мастацкага свету. Для моладзі былі падрыхтаваны творчыя заданні. Напрыклад, танцоры стваралі пластычныя эцюды на тэмы карцін іх аднакашнікаў па летняй школе, а мастакі малявалі свае асацыяцыі, якія ўзніклі ад вершаў і музыкі.

Пілотны праект міжнароднай школы рэалізаваны дзякуючы Віцебскаму гарвыканкаму, Гарадской Думе Дэпутатаў, бюро міжнароднага маладзёжнага турызму “Спадарожнік”, музею Марка Шагала і пры фінансавай падтрымцы аднаго з дабрачынных фондаў ЕС.

Музей атрымаў папаўненне

Валерыя Стасенка

Пры раскопках у вёсцы Воўчын знайшлі сенсацыйную рэч

Пры раскопках, якія прайшлі летам у вёсцы Воўчын, знайшлі фібулу — жалезную зашпільку канца I–II стагоддзяў нашай эры. Знаходка паказвае, што на тэрыторыі вёскі Воўчын жылі ваяўнічыя плямёны вандалаў. Таксама была знойдзена вялізная колькасць фрагментаў керамічных вырабаў XVI–XVII стст.

Так званыя вандалы, якія адносіліся да Пшэворскай культуры, насілі фібулу ў якасці зашпількі для вопраткі. Далейшы лёс знаходка вызначаны — яны адправяцца ў новы музей старажытнага Воўчына, па заказу якога і рабіліся раскопкі.

Песня вывела ў лаўрэаты

Малады беларускі кампазітар Кацярына Параніна стала ўладальніцай другой прэміі Усерасійскага конкурсу кампазітараў імя Андрэя Пятрова, які завяршыўся ў Санкт-Пецярбургу.

Усерасійскі конкурс кампазітараў адбыўся ўпершыню. Ён стаў данінай памяці таленавітага кампазітара Андрэя Пятрова. Форум праводзіўся па двух намінацыях: “сімфанічная музыка” і “эстрадная песня і раманс”. Менавіта ў гэтых жанрах найболей паспяхова працаваў сам Андрэй Пятроў.

Другое месца Кацярыне Паранінай прынесла напісаная ёю песня “Мой сябар”. А перамогу ў намінацыі “эстрадная песня і раманс” атрымаў пецярбуржац Анатоль Кальварскі са сваім творам “Без цябе”.

Конкурс складаўся з двух тураў: адборачнага і фіналу. На першы тур было пададзена 280 заявак з дзевяці дзяржаў. Да фіналу журы на чале з кампазітарам Андрэем Эшпаем дапусціла 6 сімфанічных твораў і 16 эстрадных песень і рамансаў.

Закон падтрымае ў правах

Распрацоўка законапраекта “Аб суайчынніках за мяжой” плануецца завяршыць у 2008 годзе.

Аб гэтым паведаміў Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцей Леанід Гуляка. Паводле яго слоў, цяпер галоўным ведамствам па распрацоўцы гэтага законапраекта, скіраванага на абарону правоў этнічных беларусаў, якія пражываюць за мяжой, з’яўляецца Міністэрства замежных спраў Беларусі. “Плануецца, што МЗС ужо ў наступным годзе ўнясе праект закона дзеля абмеркавання ў першым чытанні ў Палату прадстаўнікоў”, — сказаў Леанід Гуляка.

Ён нагадаў, што апарат Упаўнаважанага распрацоўваў канцэпцыю законапраекта “Аб суайчынніках за мяжой”.

Помнік легендарнаму князю

Дзіяна Грышанова

У Полацку адбылося ўрачыстае адкрыццё помніка легендарнаму князю Полацкай зямлі Усяславу Чарадзею.

Помнік Усяславу Чарадзею ў Полацку з’яўляецца першым у Беларусі манументам з коннай статуяй. Яго аўтар — скульптар Аляксандр Прохараў — паказаў Усяслава на кані з паляўнічым сокалам і ваўчынай шкурай на сядле. Па меркаванню аўтарытэтнага журы, у склад якога ўваходзілі гісторыкі, мастацтвазнаўцы, вядомыя мастакі, прадстаўнікі Міністэрства культуры Беларусі, праект Аляксандра Прохарава найбольш поўна раскрывае вобраз старажытнага кіраўніка Полацкай зямлі, аб якім распавядалі

Помнік Усяславу Чарадзею ў Полацку

летапісы і “Слова аб паходзе Ігаравым”: “Усяслаў князь людзям суд судзіў, князям воласці дзяліў, а сам ваўком рыскаў у ночы”. Помнік вагой 4,5 тоны адліты з

бронзы. Вышыня коннай статуі і конніка каля 3,5 метра. Узвядзенне манумента ажыццяўлялася за кошт спонсарскай дапамогі і ахвяраванняў палачан.

“Бахчысарайскі фантан” на мінскай сцэне

Ірына Тугарына

У Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры балета Беларусі завяршаецца праца над новай версіяй спектакля “Бахчысарайскі фантан”.

Як вядома, балет на музыку Барыса Асаф’ева быў упершыню пастаўлены ў 1934 годзе на сцэне

Тэатра оперы і балета імя Кірава ў Ленінградзе і з таго часу не сходзіць з падмосткаў знакамітага тэатра.

“На беларускай сцэне гэты спектакль з’явіўся ў першыя пасляваенныя гады і з поспехам ішоў да канца 1990-х, — расказала загадчыца літаратурнай часткай Вялікага тэатра балета Таццяна Аляксандрава. — У ім

блясталі некалькі пакаленняў беларускіх артыстаў — Зінаіда Васільева, Аляксандра Нікалаева, Людміла Бржазоўская, Таццяна Шэметавац...”

Ідэя адрадыць спектакль належыць мастацкаму кіраўніку тэатра, народнаму артысту Беларусі Валянціну Елізар’еву. Здзяйсненне пастаноўку народны артыст Беларусі Юрый Тра-

ян. У аснове сюжэту спектакля — паэма Пушкіна аб каханні татарскага хана Гірэя да польскай князёўны-палонніцы Марыі, у памяць аб якой і ўзведзены знакаміты фантан у Бахчысарай. Для новай пастаноўкі створаны новыя дэкарацыі і гарнітуры. Іх аўтар — вядомы расійскі мастак Вячаслаў Акунеў. А ў спектаклі занята ўся балетная трупя.

Заснавальнік:

Рэдакцыя газеты «СБ»

Рэдактар

Віктар Харкоў

Адрас:

пр. Незалежнасці, 44,

Мінск, 220005

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 288—12—80;

факс: +375 17 288—12—80

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 290—60—11

Е-mail:

golas_radzimy@tut.by

Газета надрукавана ў

Рэспубліканскім

унітарным прадпрыемстве

«Выдавецтва «Беларускі Дом друку»

Аб’ём выдання:

1 друк. арк.

Тыраж: 2000

Заказ: 973

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх

друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”,

могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2007